

Michal Morawetz, *Romantik in Böhmen. Die Grundlagen des philosophischen Denkens des Grafen Georg von Buquoy* (Contubernium. Tübinger Beiträge zur Universitäts- und Wissenschaftsgeschichte), Stuttgart: Franz Steiner Verlag 2017, 142 s.

Oponentský posudek

Dějiny věd či vědeckého a filozofického myšlení se již delší dobu netěší příliš velkému zájmu. Proto práce věnovaná Georgu hraběti Buquoyovi, významnému vědci, objeviteli, který jako majitel rozsáhlých panství měl dostatek prostředků na realizaci svých nápadů, aplikaci svých vynálezů a plánování svých cest nebyl finančně omezován, může tedy výrazným způsobem rozšířit naše dosavadní poznání.

Autor rozdělil svou monografii, pro niž čerpal prameny z rodinného archivu a také z celé řady vlastních Buquoyových prací, na několik částí. Nejprve shrnuje dosavadní literaturu, vztahující se k postavě hraběte Buquoye (s. 11-18). Bohužel tento přehled se zmiňuje jen o některých studiích, napsaných v obecně přístupných jazycích, a české práce, ač je v seznamu literatury registruje, nebere ve vlastním výkladu příliš na vědomí. Čtenář neznalý češtiny si tak zřejmě udělá o domácím bádání ještě nepříznivější představu, než jaká je skutečnost.

V následující části probírá autor předpoklady, podmínky rozvoje věd a bádání v předbřeznových Čechách (s. 19-39). I zde musíme litovat, že zahraničnímu čtenáři je představena česká literatura k osvícenství velmi zkratkovitě, pomalu nejvíce místa věnuje autor skutečně obskurní knize Josefa Haubelta *České osvícenství*. (I sám Haubelt napsal k tématu lepší věci!) Autor nebere ohled např. na poslední výzkumy Daniely Tinkové; zarazí rovněž, že se nezmnínil o obdobné, starší, ale velmi kvalitní knize Jiřího Kroupy, abych jmenovala jen dva příklady. Těžko také pochopit, že z přehledu vědeckého vývoje vypadla výjimečná postava Christiana Dopplera, o němž v poslední době psal zejména Peter Schuster, a to německy. Totéž by se dalo říci o Jiřím Procházkovi (Georgu Prochaskovi), rovněž informace o Bernardu Bolzanovi by stálo za to rozšířit, vždyť i k němu existuje celá řada německy vydaných pojednání atd. Na druhé straně se v Morawetzově práci objevují zajímavé zmínky, nezbytné pro zařazení díla Georga hraběte Buquoye, totiž odkazy na vědecké, případně umělecké tendence, představující odklon od „klasických“ osvícenských představ, tzn. odkazy na esoteriku (Faivre 1995 a 2001) a „vitalizing nature“ (Reill 2005).

V třetí části rýsuje autor na základě běžně dostupné literatury stručný životopis G. Buquoye (s. 40-58). V jeho intelektuální a vědecké dráze klade velký důraz na pobyty

v Paříži, které přispěly k jeho odvratu od „přísné“ vědy v prospěch méně obvyklých nauk, které v jeho případě reprezentoval mesmerismus a Naturphilosophie. V této době se také zúročovaly jeho dosavadní vědecké výzkumy a úspěchy, oceněné v zahraničí udělováním členství v různých vědeckých společnostech. Bohužel autor nesdělil, zda lze z dokladů v Buquoyově pozůstalosti usuzovat, zda a jak se Buquoy do činnosti těchto společností zapojoval či zda nabízené členství mělo jen formální ráz.

G. Buquoy se účastnil i politické činnosti v roce 1848, což mu společně s velkou popularitou mezi studenty vyneslo zatčení a vyšetřování. Krátce po revoluci odevzdal řízení rodinného fideikomisu svému synovi a uchýlil se do ústraní. Zemřel nedlouho potom, v roce 1851.

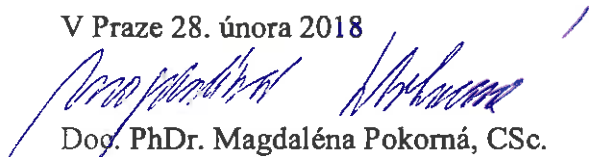
V čtvrté části přistupuje autor k jádru své práce, výkladu Buquoyova rukopisu Kern meiner philos. Grundansicht (s. 59-73). Buquoy nezamýšlel tuto práci publikovat, své „filozofování“ si zapisoval hlavně proto, aby si sám vyjasnil své myšlenkové postupy a docílil vnitřní harmonie. V rukopise se projevilo jeho specifické chápání „životné“ přírody, vazby mezi makrokosmem a mikrokosmem apod. Buquoy nedokázal někdy ani přesně zformulovat své myšlenky, a tak si pomáhal básnickými pokusy. Autor prokázal, myslím, dobře souvislost Buquoyova stylu myšlení se základními rysy esoteriky – škoda, že Buquoyovo uvažování nezasadil do hlubších souvislostí celkového českého či středoevropského vývoje. Po tomto rozboru díla Morawetz tuto Buquoyovu práci (s. 81-129) editoval.

Název publikace Romantik in Böhmen je bezesporu atraktivní a zvolený pravděpodobně i s ohledem na prodejnost titulu, otázkou ovšem zůstává, proč tedy v textu provázanost Geoga hraběte Buquoye s romantismem zůstala poněkud stranou pozornosti – to se koneckonců odráží i v seznamu literatury. Hlubší analýza Buquoyova vztahu k romantismu by si tedy jistě zasloužila všestrannější pozornost.

V poměrně stručném závěru (s. 74-76) autor zopakoval dílčí poznatky z jednotlivých kapitol. Práci zdobí dva snímky rukopisu a doprovází ji všechn běžný vědecký aparát, včetně ediční poznámky, soupisu pramenů, literatury i osobního rejstříku.

Práci přes uvedené podněty doporučuji k obhajobě.

V Praze 28. února 2018

Doc. PhDr. Magdaléna Pokorná, CSc.